

PRÁCE PŘIJATÉ A OBHÁJENÉ V ROCE 2013

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

ThLic. Vít Hlinka, Th. D.

Erunt duo luminaria. „Restitutio“ a jeho apokalyptičtí vyslanci ve františkánské a husitské perspektivě

*Doktorská disertační práce v oboru praktická teologie, zaměření: církevní
dějiny, 348 stran*

Práce se zabývá středověkou apokalyptikou 13.–15. století z hlediska výkladových pozic Antikrista a očekávání příchodu vyslanců obnovy – restitutio. Tyto dvě pozice jsou hlavní linií všech kapitol sledované ve spisech Jáchyma z Fiore, Ubertina z Casale a Angela Clarena reprezentujících duchovní odkaz spirituálních františkánů a českých autorů Milče z Kroměříže, Matěje z Janova, Jana Husa, Jakoubka ze Stříbra a Ruperta. Všichni autoři prezentovali vyslance obnovy jako osoby, či kolektivy, které napravit narušený stav způsobený silami Antikrista, jenž vystoupil před završením dějin a manifestoval se v různorodých negativně a krizově nahlížených dějinných událostech. Práce sleduje reprezentanty restitutio z hlediska jejich zasazení do soudobé biblické i prorocké interpretace, všímá si charakteristik i vzájemných souvislostí mezi koncepty u jednotlivých autorů. Práci zakončuje přepis rukopisu Vatikánské knihovny s textem proroctví nazvaného „Prophete mortui sunt“ o příchodu dvou světél – duo luminaria magna, vzniklého v Čechách v rozmezí let 1414–1419 a napsaného jinak neznámým v autorem v Čechách Rupertem. V textu proroctví autor zajímavým způsobem koncentroval problematiku figury Antikrista a vyslanců obnovy z předchozích

kapitol do dějinného rámce nábožensky rozdělené společnosti před výbuchem husitské revoluce.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

doc. Martin Fárek, Ph. D.

Indie očima Evropanů: orientalistika, teologie a konceptualizace náboženství

Habilitační práce v oboru evangelická teologie, 213 stran

Práce je zaměřena na klíčové problémy teorií a interpretací indických tradic jakožto náboženských. Hlavním cílem je ověřování nově pojaté komparativní teorie kultur S. N. Bálagangádhary. Ačkoliv jsou mnozí orientalisté již po několik generací přesvědčeni o v zásadě neutrálním, či dokonce objektivním přístupu svých disciplín, ve skutečnosti již před více než dvěma sty lety orientalistika převzala otázky teologie. Stále více implicitní vliv křesťanského myšlení je vidět na diskusích o definicích hinduismu a buddhismu. V první kapitole je nejprve analyzována argumentace českých badatelů týkající se indických tradic. Pak následuje rozbor prací prvních britských orientalistů, na které navazují prakticky všechna evropská studia Indie, ať už orientalistická, religionistická či lingvistická. Ve druhé kapitole se autor zabývá křesťanským pojetím dějin a jeho vlivem na konstruování indické minulosti. Další kapitola je věnována aktuální diskusi teorie o invazi Ářjů do Indie. Závěrečná kapitola zvažuje problémy v mezikulturním porozumění na příkladu toho, jak významný reformátor Rámmóhan Ráj porozuměl západnímu náboženskému myšlení.

Mgr. Štefan Paluchník, Th. D.

Křest v pojetí apoštola Pavla

Doktorská disertační práce v oboru biblistika, zaměření: Nový zákon, 206 stran

Práce zkoumá novozákonní texty o křtu, jejichž autorem je apoštol Pavel. Je to především Římanům 6 (§ 2). Potom text z Pavlových a pavlovských listů (Galatským, 1. Korintským, 2. Korintským, Koloským, Efezským a Titovi), v nichž nacházíme zřetelné odkazy ke křtu, ale i nepřímé narážky (§ 3). Proto kapitoly 2 a 3 jsou stěžejními pro zkoumání Pavlova pojetí křtu. Dále práce zkoumá vzájemný vztah mezi formulí víry v 1K 15,3n a tvarem křesťanského křtu: sestup (voda, hrob), výstup (smrt – život) podle teze Petra Pokorného (křest jako znamení Kristova vyvýšení). V obou úkolech je užitá exegeticko-teologická analýza. Výsledky bádání jsou shrnuty v závěrečné kapitole (§ 7) a jsou tyto: (a) na základě exegetické práce je Ř 6,1–11 hlavním textem (*locus classicus*) pro apoštolovo chápání křesťanského křtu. Je nejstarším svědectvím NZ o konaném křtu, s nejstarší křestní tradicí, která navazuje na ohlas tradice evangelia v 1K 15,3n. Tento „model“ Pavlova pojetí křtu v sobě zahrnují také texty: Ga 3,26–27; 1K 1,13–17; 6,11; 12,13 a Ko 2,11–12. (b) Kladný výsledek ověření vzájemného vztahu formule víry v 1 K 15 a symboliky křtu a teze vyjadřující pochopení křtu prvními křesťany jako znamení Kristova vyvýšení je obsažen v kapitole 2. V práci je uvedeno též srovnání pojetí křtu v Pastýři Hermově s pojetím Pavlovým (§ 5) a další spojitosti s křtem (křest v NZ – § 4; chápání křtu v církvích – § 6).

doc. Petr Sláma, Th. D.

Funkce dějin ve starozákonních teologiích 20. století

Habilitační práce v oboru biblistiky, zaměření: Starý zákon, 296 stran

Práce sleduje, jakým způsobem pracuje starozákonní biblická věda s dějinami, úžeji pak, jak s nimi pracuje relativně mladý žánr vzniklý v době

osvícenství a usilující o souhrnnou reprezentaci Starého zákona, nazvaný *teologie Starého zákona*. Analyzuje specifický dějinný charakter Bible samotné. Zabývá se vznikem historiografie v antice, jejím rozmachem v době osvícenství i polemikou o determinantech historiografie v současnosti. Sleduje desítky konkrétních teologií Starého zákona především v německé a anglické jazykové oblasti z hlediska jejich představy o dějinách a jejich práce s nimi. Zvláštní pozornost věnuje české biblistice a jejímu kontaktu s celosvětovou debatou. V závěru práce je navrženo dvojí kritérium pro vyhodnocení jednotlivých teologií Starého zákona: vedle již dříve položené otázky, zda v dané teologii vůbec dějiny hrají nějakou roli, se práce také ptá, jestli dějiny, s nimiž daná teologie pracuje, jsou chápány *emicky* (zevnitř systému) nebo *eticky* (zvenčí k systému). Jakkoliv přínosná je pro bližší porozumění dílčím aspektům Bible etická analýza její historicity, emické pojetí dějinnosti Bible zůstává pro teologickou práci s Biblií nezbytností.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

PhDr. Petr Živný, Th. D.

Teoretické, praktické a výzkumné aspekty homiletické komunikace. Katolické a protestantské pojetí

Doktorská disertační práce v oboru praktická teologie, 386 stran

Práce zdůrazňuje kristologické, historické, psychologické a rétorické aspekty homiletické komunikace a význam její správné aplikace v poslání duchovních křesťanských církví. Práce podrobně seznamuje s homiletikou v pojetí katolickém a protestantském. Součástí studie bylo výzkumné šetření prostřednictvím homiletického dotazníku, z něhož vyplynulo, že dosud existuje statisticky signifikantně odlišné pojetí ve vnímání kazatelů a jejich kázání mezi katolíky a protestanty.

Mgr. Libuše Martínková, Th. D.

Vizuální reprezentace křesťanství ve veřejném prostoru na platformě street artu. Výzkum nového náboženského kontextu

Doktorská disertační práce v oboru praktická teologie, 173 stran

Práce předkládá typologii vizuální reprezentace křesťanství v současném street artu, který je zde popsán a interpretován jako nové komunikační médium, jehož prostřednictvím je šířen také obsah náboženské povahy. Práce nahlíží na street art jako na zcela nový náboženský diskurs, který je zde podroben důkladné analýze z hlediska probíhajících komunikačních mechanismů. Sledován je i vztah ke kyberprostoru a vznik řady sociálně-kulturních změn. Cílem práce je iniciace diskuse na téma možností a rizik kontextualizace misie.

Mgr. Jiří Hedánek, Th. D.

Fonologie masoretské hebrejštiny

Doktorská disertační práce v oboru judaistika, 359 stran

V práci autor vychází z předpokladu, že způsob písemné fixace hebrejské Bible v její poslední textové podobě (tiberiádský zápis) není v plném rozsahu fonologický. Zkoumání fonologie tohoto zápisu by mělo začínat interpretací zápisové metody, tedy že masoretský text neposkytuje bezprostřední fonologická data, a je třeba jej nejdříve interpretovat. Autor svá východiska vymezuje poukazem na práce svých předchůdců, kteří podle předem vytvořeného modelu fonologie zkoumali, jakým způsobem tomuto modelu odpovídá masoretský text. Autor postupuje na rozdíl od nich, „zdola nahoru“, tj. začíná analýzou masoretské hebrejštiny a na základě zjištěných poznatků vytváří svou vlastní koncepci fonologie.

Mgr. Markéta Kabůrková, Th. D.

Literární prostředky v židovsko-křesťanské polemice

Doktorská disertační práce v oboru judaistika, 186 stran

Práce se zabývá židovskou protikřesťanskou polemikou, jak se nám dochovala v písemných pramenech v časovém rozmezí od dvanáctého do sedmnáctého století. Úvodní kapitoly obsahují obecné uvedení do problematiky židovsko-křesťanské kontroverze a polemické literatury, primárním záměrem autorky byl však především stylový a formální rozbor vybraných textů tohoto žánru.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE – KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

ThLic. Mgr. Jaroslav Havrlant, Th. D.

Ekzeziologie Tomáše Bavorovského (1562)

Doktorská disertační práce v oboru dogmatická teologie, 197 stran

Práce pojednává o významném katolickém kazateli Tomáši Bavorovském, kterého lze považovat za typického představitele české katolické církve doby těsně před ukončením Tridentského koncilu a příchodem jezuitů. Odmítal protestanty, ale byl velmi tolerantní k utrakvistům. Práce je rozdělena do pěti kapitol. První uvádí čtenáře do obtížné nábožensko-politické situace v západních a jižních Čechách v první polovině 16. století. Druhá popisuje život kazatele. Třetí se věnuje jeho dílu (nejznámější je *Postila česká /1556/*) a pramenům, ze kterých čerpal. Čtvrtá se zabývá pastorálním pojetím Božího království. Vysvětluje, jak kazatel vnímal vztah mezi Božím královstvím a církví, a popisuje prostředky k dosažení Božího království (Boží milost, svátosti, víra a skutky). Její součástí jsou i podkapitoly: *Království chudých, Království ďáblovo* nebo *Království tohoto světa*. Pátá

kapitola pak srovnává kazatelovo pojetí církve s dalšími katolickými autory (Jindřich Scribonius, bosák Jan Chyšský) a pokouší se ho zařadit do křesťanského proudu, který se inspiroval v biblickém humanismu a sympatizoval s jeho představiteli (např. Erasmus Rotterdamský).

Mgr. Tomáš Jajtner, Th. D., Ph. D.

Spiritualita přítomnosti: k významu díla R. Voillauma

Doktorská disertační práce z oboru spirituální teologie, 218 stran

Práce se zabývá životem a dílem R. Voillauma (1905–2003). Představuje jeho dílo jako spiritualitu přítomnosti, přesněji jako spiritualitu dvojí přítomnosti: přítomnosti Bohu a lidem. Po úvodní části, která se věnuje jeho životu, historickému kontextu a nárysu jeho díla, pokračuje rozbořením jeho knižního díla. Hlavním tématem je relecture Foucauldovy „spirituality Nazareta“ ve světle zmíněného konceptu přítomnosti: ona skrytá a tichá „přítomnost v srdci mas“ tak poukazuje nejen k významu spirituality „skrytého života“, ale také k hlubokému příklonu k situaci současného člověka, k hledání autentického křesťanského života jako života „přítomnosti“, který se tvůrčím a nekonformním způsobem snaží zpřístupnit bohatství víry dnešnímu člověku. V závěru autor zasazuje foucauldovskou spiritualitu, jejímž je Voillaume hlavním vykladatelem, do kontextu katolické spirituality a Voillaumovu spiritualitu přítomnosti hodnotí ve světle biblické teologie. Autor teoreticky kombinuje personalistický a systematický přístup a Voillaumovo dílo chápe jako významný projev moderní katolické spirituality a jako výzvu situaci křesťanů a církve dnes.

ThDr. Helena Smolová, Th. D.

Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové

Doktorská disertační práce v oboru fundamentální a dogmatické teologie, 216 stran

Edith Stein (1891–1942) náleží k předním představitelům německé fenomenologické filosofie první poloviny 20. století. V letech 1916–1918 působila jako vědecká asistentka u E. Husserla. Působení v akademickém světě, mezi mladými dívkami i v ženském klášteře bosých karmelitek ji přivedlo k otázce polarizace jednoty lidské bytosti v dualitu muže a ženy a ke zkoumání úlohy ženy v tomto světě. Práce přistupuje k životu a dílu Edith Stein v perspektivě soudobých snah specifikovat způsob, jímž je víra v Ježíše Krista, Božího Syna, prožívána ve společenství církve z hlediska mužství a ženství. Práce se svým zaměřením pohybuje na průsečíku filosofické a teologické antropologie a spirituální teologie. Jejím cílem je, aby diachronně i synchronně uchopila způsob, jímž tato myslitelka popisovala a definovala „přirozenou a nadpřirozenou roli“ ženy a její praktické (zejména výchovné) důsledky. Východiskem zkoumání bylo pochopit vztah mezi subjektivitou vlastní a druhého, význam tělesnosti v psychosomatické jednotě člověka, polarizaci lidské bytosti v mužství a ženství u Edith Stein.

ThLic. Ing. Marie Zimmermannová, Th. D.

ThDr. Josef Hronek jako katechetik a pedagog

Doktorská disertační práce z oboru pastorální teologie, 240 stran

Práce popisuje dílo Josefa Hronka (1890–1954) v oborech katechetika a pedagogika a hodnotí jeho význam v kontextu dané doby. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola je věnována životopisu Josefa Hronka, představuje v něm zejména jeho akademickou dráhu. Druhá předkládá celkový přehled pedagogova písemného díla. Třetí ukazuje dobový kontext, ve kterém Josef Hronek působil. Stěžejní je kapitola čtvrtá, jež je rozdělena do

dvou částí – první obsahuje tematickou analýzu Hronkova díla z katechetiky a pedagogiky, druhá hodnotí jeho odborné dílo.

TEOLOGICKÁ FAKULTA JIHOČESKÉ UNIVERZITY V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Mgr. Bedřich Jetelina, Th. D.

Adventisté sedmého dne mezi modernou a postmodernou

*Doktorská disertační práce v oboru teologická antropologie a etika,
zaměření: ekumenická teologie, 196 stran*

Práce reflektuje, jak se Církev adventistů sedmého dne vyrovnává s výzvami postmoderny, ač má své kořeny v období moderny. První část je věnována vzniku Církve adventistů sedmého dne v kontextu paradigmatu moderny a vývoji její dogmatiky. Zabývá se zejména filosofií *common sense* Thomase Reida a popisuje adventistické dogmatické vypovědi, které jsou pro tuto církev typické a na které měla filosofie *common sense* vliv. Druhá část rozebírá, jak se tato církev vyrovnává s výzvami postmoderní doby. Popisuje současné rozdělení adventistické teologie na základě hermeneutických východisek, kterými se jednotlivé proudy od sebe liší a která je závislá na způsobu vnímání Boha ve vztahu k času. Ukazuje i praktické dopady, ke kterým jednotlivé přístupy v církevní praxi vedou. Cílem práce je popsat stávající situaci a ukázat na možná rizika a řešení, která před církví a jejími členy leží. Autor vidí adekvátní odpověď na problémy adventismu v postmoderní době v přenesení důrazu na obecně křesťanská východiska a v redefinování specificky adventistických nauk.

doc. Michal Opatrný, Dr. theol.

Sociální práce jako znamení času. K významu a přínosu sociální práce pro teologii a církev

*Habilitační práce v oboru praktická teologie a charitativní práce,
337 stran*

Práce vychází ze skutečnosti, že existují historické vazby mezi křesťanskou vírou a pomáháním potřebným, kterým se v současnosti věnuje obor sociální práce. Proto se i současný odborný diskurs v teologii i sociální práci věnuje např. tomu, že křesťanská víra je motivačním faktorem v sociální práci. Existuje proto také řada publikací, které se z tohoto důvodu zabývají začleněním teologie mezi ostatní humanitní a sociální vědy, které jsou relevantní pro konstituování teorií sociální práce. Víra a teologie jsou tak chápány jako inspirační zdroje pro praxi a teorii sociální práce. Práce se však pokouší na celou problematiku diskursu mezi teologií a sociální prací podívat opačně, když se ptá, zda může být sociální práce inspirací pro teologii a pastorační praxi církví. Proto je v práci nejprve podrobně reflektován současný teologický diskurs o sociální práci. Následuje rozbor otázky, zda a na jaké teologické teorii může stát inspirace teologie a pastorační praxe v sociální práci, který dochází k tomu, že takovou teorii může být koncepce znamení času. Je proto podrobně rozebírána nauka II. vatikánského koncilu a jeho pastorální konstituce, která je na koncepci znamení času postavena. Poté je reflektována samotná sociální práce – její vymezení, předmět, teorie a také etika v sociální práci. Na podkladě tohoto teoretického základu práce formuluje, jakým způsobem a proč jsou možné inspirace teologie a pastorační praxe církví v sociální práci.